

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **O. M.,** zastoupený advokátem JUDr. Karlem Hruškou, se sídlem Podolské nábřeží 250, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, v řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 15. 4. 2003, č. j. OAM-4780/VL-19-K01-2002, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 1. 2004, sp. zn. 30 Az 65/2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Ministerstvu vnitra **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Odměna advokáta JUDr. Karla Hrušky **se určuje** částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR (dále jen „žalovaný“) ze dne 15. 4. 2003, č. j. OAM-4780/VL-19-K01-2002. Citovaným rozhodnutím žalovaný stěžovateli neudělil azyl pro nesplnění podmínek podle ustanovení § 12, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“),

když zejména namítá, že skutková podstata, z níž žalovaný ve svém zjištění vycházel, nemá oporu ve spisech, neboť nebyl přesně a úplně zjištěn skutkový stav věci.

Stěžovatel uvádí, že správní orgán nezjistil přesně a úplně skutkový stav, neopatřil si úplné důkazy v rozporu se zákonem č. 71/1967 Sb., správním řádem, a jeho rozhodnutí nevyplývá z podkladů zjištěných. Dále uvedl, že je ve své zemi původu ohrožen na životě a nemůže se tam ani účinně obrátit o pomoc, neboť stát takové poměry trpí. Shledává v této své situaci humanitární důvody a domnívá se proto, že mu měl být udělen humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu. Dále poukazuje na fakt, že v článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je vysloven zákaz mučení a nelidského a ponižujícího zacházení, k čemuž odkazuje i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Dále poukazuje na čl. 53 Příručky postupů a kritérií pro určování právního postavení uprchlíků vydané UNHCR, kde jsou obecně upraveny některé případy pronásledování.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a zároveň žádá o nařízení veřejného soudního projednání věci, ustanovení bezplatného právního zástupce a tlumočníka do ukrajinského jazyka a o to, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že se domnívá, že jeho rozhodnutí i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové byly vydány v souladu se zákonem, přičemž krajský soud neshledal v závěrech a v postupu správního orgánu nezákonnost ani vady řízení. Z těchto důvodů žalovaný, odkazuje přitom na obsah správního spisu, navrhuje, aby byla kasační stížnost takto zdůvodněná a podle žalovaného znevažující soud, zamítnuta.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 18. 10. 2002 na základě žádosti, v níž je jako důvod uvedeno, že stěžovatel pracoval na Ukrajině v dole. Po demonstracích, na nichž vystupoval jako člen stávkového výboru, byl ovšem z práce propuštěn a začal za prací dojíždět do Polska. V roce 1999 byl přepaden na ulici neznámými lidmi a udeřen do hlavy, poté odjel z Ukrajiny, neboť mu jeho spolužák řekl, že mu hrozí uvěznění. Totéž mu posléze potvrdila i jeho tchýně. V ČR žádal o azyl proto, aby se zde mohl legálně usadit. V pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 13. 11. 2002 stěžovatel uvedl totéž, popsal detaily svého pronásledování ze strany vedení dolu, kde pracoval, poté co se účastnil protestů proti podmínkám práce na černouhelných dolech a neplacení mzdy, uvedl, že nemohl následně najít práci a že byl šikanován i napadán on i jeho manželka, což vyvrcholilo vyhrožováním a zmíněným napadením na ulici a informací o hrozícím uvěznění. Popsal také svou cestu z Ukrajiny do ČR. Skutečnost, že o azyl nepožádal hned po příjezdu do ČR, odůvodnil svou důvěrou ve zlepšení své situace na Ukrajině.

Žalovaný azyl neudělil výše označeným rozhodnutím ze dne 15. 4. 2003, když konstatoval, že důvodem stěžovatelovy žádosti o azyl byly jeho potíže s neznámými osobami a policií v zemi původu způsobené neshodami s ředitelem dolu, což ovšem žalovaného nevedlo k názoru, že by byl stěžovatel pronásledován za uplatňování politických práv a svobod ve smyslu ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu. Důvodům uvedeným v § 12 zákona o azylu nelze podřadit ani stěžovatelovu obtížnou ekonomickou situaci po propuštění z dolu, neboť ta je odrazem celkové ukrajinské ekonomické krize. K pronásledování a napadení neznámými osobami žalovaný uvedl, že důvodem poskytnutí mezinárodní ochrany by taková situace byla až v případě odepření vnitrostátních prostředků

ochrany, například policie, soudů, ombudsmana či nevládních organizací. Ty ovšem stěžovatel vůbec nevyužil, ačkoli je měl podle ukrajinského právního řádu k dispozici a přestože již předtím podle jeho vlastní výpovědi pomohly jeho manželce, takže nelze tvrdit, že by tyto orgány stěžovateli pomoc odpíraly. Žalovaný také připomněl, že stěžovatel přicestoval do ČR již v únoru 2001, ovšem o azyl požádal až v říjnu 2002. Ze všech těchto důvodů neshledal splnění zákonných podmínek pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu ani překážku vycestování podle § 91 téhož zákona.

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové, v níž se omezil na výtky namítající nesplnění některých náležitostí správního řízení podle zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, a na tvrzení, že dle svého názoru splňuje podmínky § 12 a § 14 zákona o azylu a také § 91 téhož zákona. Připomněl zde také, že se dostal do problémů z důvodu své stávkové aktivity, za což je mu nyní vyhrožováno, zejména vedoucím továrny. Neshledání důvodů podle výše uvedených ustanovení zákona o azylu způsobilo nezákonnost napadeného správního rozhodnutí.

Tuto žalobu zamítl Krajský soud v Hradci Králové napadeným rozsudkem, když konstatoval, že nelze shledat ani stěžovatelem uváděná pochybení při správním řízení a nebylo prokázáno rovněž pronásledování ve smyslu zákona o azylu, zvláště když stěžovatel v době svých potíží na Ukrajině zcela rezignoval na možnost využití některých ukrajinských vnitrostátních prostředků ochrany svých práv. Navíc soud konstatoval, že se mu jeví pravděpodobným, že za stěžovatelovou žádostí o azyl stojí spíše jeho snaha legalizovat pobyt v ČR, když dovodil, že stěžovatel v době svého odjezdu z Ukrajiny ještě o žádosti o azyl vůbec neuvažoval. Krajský soud přezkoumal v zákonných mezích také neshledání překážky vycestování a neudělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu. Tento rozsudek napadl stěžovatel nyní posuzovanou kasační stížností.

V reakci na žádost o ustanovení bezplatného právního zástupce, ustanovil Krajský soud v Hradci Králové stěžovateli jako právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti svým usnesením ze dne 18. 3. 2004, č. j. 30 Az 65/2003 - 46, JUDr. Karla Hrušku, advokáta se sídlem Podolské nábřeží 250, Praha 4.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak

je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Ke stěžovatelově žádosti o veřejné projednání věci je třeba uvést, že podle ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s. platí, že *„o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání. Považuje-li to za vhodné nebo provádí-li dokazování, nařídí k projednání kasační stížnosti jednání.“* Bylo tedy v dané věci zcela na úvaze Nejvyššího správního soudu, zda shledá potřebu rozhodovat až po ústním jednání, a Nejvyšší správní soud tuto potřebu neshledal. Za situace, kdy neproběhlo ústní jednání, nebylo třeba ani rozhodovat o ustanovení tlumočníka z ukrajinského jazyka pro takové jednání, jejž stěžovatel také požadoval.

Stěžejní stížnostní námitka směřuje komplexně proti skutečnosti, že stěžovateli nebyl přiznán humanitární azyl. Tuto námitku je třeba odmítnout s poukazem na setrvalou správní judikaturu. Tak v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 3 Azs 12/2003 (nepublikováno), bylo uvedeno: *„Na udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., nemá žadatel subjektivní právo. Správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení; jeho rozhodnutí přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu, a to z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).“* Míra správního uvážení správního orgánu je tedy za situace, kdy se ustanovení § 14 zákona o azylu omezuje při určení důvodů, pro něž je možné humanitární azyl udělit, na konstatování, že se jedná o důvody hodné zvláštního zřetele; poměrně široká. Přitom prostor soudního přezkumu správních rozhodnutí u přiznání či nepřiznání humanitárního azylu je v souladu s citovaným judikátem naopak omezen, což však jistě ani ve vzájemné kombinaci neznamená, že by přiznávání humanitárního azylu mohlo být určováno pouhou libovůlí správního orgánu.

Smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. Zatímco tak v jiných právních předpisech reaguje zákonodárce na skutečnost, že není schopen předpokládat všechny situace, v nichž je určitý postup - zde poskytnutí azylu - vhodný či dokonce nutný, typicky demonstrativními výčty za účelem odstranění či alespoň zmírnění tvrdostí; v zákoně o azylu zvolil kombinaci dvou ustanovení obsahujících výčty taxativní a jednoho ustanovení umožňujícího pohledem humanitárních hledisek řešit situace nezahrnutelné pod předchozí dvě ustanovení. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu - sem lze příkladmo zařadit udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným; nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory - ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.

Aplikuje-li soud výše řečené na konkrétní situaci stěžovatele, dospívá k závěru, že v těch limitech, kde soudní přezkum neudělení humanitárního azylu proveden být měl, byl krajským soudem proveden řádně a v přiměřeném rozsahu, když krajský soud v závěru svého rozsudku konstatoval, že záleží na posouzení žalovaného, zda shledá situaci žadatele o azyl hodnou zvláštního zřetele, či nikoliv, přičemž musí mít k tomuto rozhodnutí shromážděn dostatek důkazů. Ve stěžovatelově případě navíc krajský soud dodal,

že se stěžovatel humanitárního azylu ani nedomáhal, ani v tomto směru nepředložil žádné důkazy. Ani krajský soud, ani Nejvyšší správní soud jistě nepopírají, že osobní situace stěžovatele a jeho rodiny, tak jak byla zjištěna žalovaným a přezkoumána krajským soudem, je tíživá. Na straně druhé však není patrně natolik zjevně a nesnesitelně tíživá, že by bylo možno hovořit o tom, že by nepřiznání humanitárního azylu bylo způsobeno zjevnou libovůlí žalovaného. Nebyla-li pak zjištěna na straně žalovaného libovůle, postupoval krajský soud zcela správně, když ve svém přezkumu do správního uvážení žalovaného o samotné otázce, zda byly v případě stěžovatele dány důvody hodné zvláštního zřetele, dále nezasahoval a zaměřil tento přezkum pouze na otázky procesní. Úkolem soudu ve správním soudnictví totiž obecně je přezkum pohledem zákonnosti, byť v tzv. plné jurisdikci, a volné uvážení při rozhodování o udělení azylu z humanitárních důvodů podle okolností konkrétní věci je vyhrazeno toliko žalovanému.

Další námitka obsažená v kasační stížnosti směřuje proti tomu, že správní orgán nezjistil dostatečně skutkový stav věci a jeho rozhodnutí z těchto zjištění navíc nevyplývá. Vzhledem k tomu, že se v tomto bodě stěžovatel omezuje pouze na tato konstatování a uvedení ustanovení správního řádu, z nichž plyne správnímu orgánu povinnost opačného postupu, nelze takto formulovanou námitku vůbec přezkoumat, neboť stěžovatel nijak nekonkretizuje, jaké další důkazy si měl žalovaný opatřit a v čem konkrétně je podle stěžovatele třeba spatřovat rozpor mezi zjištěnými podklady a rozhodnutím žalovaného. Tento stav, obsahující navíc i jistý logický rozpor spočívající v nejasnosti, zda stěžovatel kritizuje, že žalovaný nezjistil, co zjistit měl; nebo zda kritizuje, že zjistil, co měl, ale neřídil se podle toho; neodstranil ani stěžovatelův právní zástupce, poté co byl krajským soudem ustanoven.

Poslední část kasační stížnosti pak patrně vůbec nelze označit za námitku či stížnostní bod, neboť zde stěžovatel pouze upozorňuje soud na existenci článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a judikatury k němu se vážící a na existenci Příručky postupů a kritérií pro určování právního postavení uprchlíků vydané UNHCR, aniž by specifikoval, jakou mají tyto skutečnosti vztah k jeho osobě a právní situaci. Za těchto okolností zjevně není úkolem Nejvyššího správního soudu dovozovat, v jakém kontextu stěžovatel předmětnou poznámku učinil a co jí vlastně sledoval.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal, že by bylo možno ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. tvrdit, že skutková podstata, z níž žalovaný ve svém zjištění vycházel, nemá oporu ve spisech a že nebyl přesně a úplně zjištěn skutkový stav věci, když stěžovatel neupřesnil, v čem by toto pochybení mělo spočívat. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se Ministerstvu vnitra nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Stěžovateli byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Soud proto určil odměnu advokáta částkou 1x 1000 Kč za jeden úkon právní služby - převzetí a příprava věci a 1x 75 Kč na úhradu hotových výdajů, v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů,

celkem 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. 2. 2005

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu